

ASUTAWA KOGU PROTOKOLLIDE

LISAD.

—
IV. ISTUNGJÄRK.
—

13. aprillist 1920. a. — 31. juulini 1920. a.

Asutawa Kogu protokollide lisad.

Lisa nr. 1.

Wabariigi Walitsuse ettepanek.

SEADUS PIIRITUSE JA WIINAMÜÜGI KOHTA.

I. 1) Piirituse ja joodawa wiina valmistamise ja müügi ainuõigus on Wabariigi Walitsusel.

2) Walmistatawa piirituse hulk määratakse iga hooaja jaoks Wabariigi Walitsuse poolt kindlaks.

II. Piiritust antakse:

1) terwishoidlikkudeks otstarweteks:

a) arstidele, hambaarstidele, ämmaemandatele, haigemajadele, ambulatooriumidele ja apteekidele — terwishoiu peawalitsuse lubade põhjal,

b) loomade arstimiseks — loomaterwishoiu peawalitsuse lubade põhjal,

2) tehniliseks, teaduslikuks ja kiriklikuks otstarweteks, keemia-, kosmeetika- ja farmatsöitilistele laboratooriumidele, põletamiseks ja walgustuseks denatureeritud kujul — aktsiisi peawalitsuse lubade põhjal.

III. Isiklikuks tarwitamiseks müüakse piiritust ja joodawat wiina järgmistel tingimistel:

1) iga meesterahwas, kes üle 20 a. wana, wõib nimelise kaardi peale $\frac{1}{4}$ toopi puhastatud 95° piiritust ehk $\frac{1}{2}$ toopi 40° wiina kuus saada.

2) Alkoholi kaartisid ei anta isikutele, kes peale käesolewa seaduse ilmumist piiritust ehk kangeid jookisid ilma loata ostnud ehk müünud, ehk keda joobnud olekus uulitsal ehk mujal awalikus kohas wiibimise eest kohtulikul ehk administratiivsel teel on karistatud.

3) Isiklikuks tarwitamiseks määratawa piirituse hulk kinnitatakse iga aasta jaoks seadusandlikul teel.

4) Piiritust ja joodawat wiina ei anta vähemates kui $\frac{1}{2}$ -toobilistes pudelites välja.

5) Piirituse ja wiina müük isiklikuks tarwitamiseks awatakse rahaministeeriumi korraldusel ainult seal, kus kohalik linna-, alewi- ehk wallawolikogu sellega nõus on.

6) Linna- ja maakonnawalitsused wõivad rahaministeeriumi nõusolekul esimese järgu restoraanides ja seltside einelaudades wiinamüümist ilma kaartideta lubada.

Märkus. Raudtee einelaudadele ei anta wiinamüügi luba.

7) Wiinaga kauplemise aja ja korra restoraanides ja einelaudades määravad kohaliku omawalitsuse asutused kindlaks.

IV. 1) Piirituse hind määratakse kindlaks:

a) terwishoidlikuks otstarbeks rahaministeeriumi poolt kokkuleppel sise- ja põlutööministeeriumiga,

b) tehnilisteks otstarweteks kokkuleppel kaubandus-tööstusministeeriumiga,

c) isiklikuks tarwitamiseks iga aasta jaoks seadusandlikul teel.

2) Pudelite ja kastide hinnad määrab rahaministeerium.

V. Kontroll terwishoidlikuks ja tehniliseks otstarbeks wäljaantud piirituse tarwitamise kui ka isiklikuks tarwitamiseks määratud piirituse müügi korralduse üle kuulub aktsiisi walitsuse alla.

Peale selle kontroleerib terwishoidlikuks otstarbeks wäljaantud piirituse tarwitamist ametkond, kes piirituse saamiseks luba andnud.

VI. Rahaministeeriumi wolitatakse käesolewa seaduse maksmapanemiseks tarwilikke määrusi ja juhtnööre wälja andma.

VII. 1920. aasta jaoks lubatakse piiritust isiklikuks tarwitamiseks 200.000 pange 40°, peale selle restoraanidele ja einelaudadele 20.000 pange 40°.

Isiklikuks tarwitamiseks lubatud piirituse hind määratakse 1920. a. peale järgmiselt:

¼ toobi 95° puhastatud piirituse eest 50 mk.
 ¼ „ 40° wiina eest 20 „
 Restoraanidele ja einelaudadele riigi ladu-
 dest müües 1 toobi 40° wiina eest 160 mk.

Lisa nr. 2.

Akl-mete K. Wirma, J.
 Jans'i, H. Nurk'i ettepanek.

TÄIENDAW SEADLUS ASUTAWA KOGU POOLT 21. OKTOOBRIIL 1919. A. WASTUWÕETUD SEADLUSE RAH- WAHÄÄLETAMISE JA RAHWA SEA- DUSALGATUSÕIGUSE KOHTA.

(„Riigi Teataja“ nr. 84 — 1919. a.).

Rahwahäätamise ja rahwa seadusal-
 gatusõiguse seadluse § 25. täiendatakse
 järgmiselt:

Märkus. Selle (25) paragrahwi
 punktide a) ja b-s) tähendatud juhtumist-
 el läheb kodanikkude poolt sisseantud
 eelnõu rahwahäätamisele ainult siis, kui
 eelnõu on ette pandud 25.000 hääleõigus-
 liku kodaniku poolt, kes sealjuures rah-
 wahäätamist nõudnud (Wabariigi walit-
 semise ajutise korra § 13).

Lisa nr. 3.

Wabariigi Walitsuse ettepanek.

MÄÄRUS RAHAMINISTEERIUMILE WHE MILJONI MARGALISE KREDIIDI AWAMISE KOHTA PIIRITUSLADUDE SISSESEADMISEKS JA ÜLEWALPIDA- MISEKS.

Piiritusladude sisseseadmiseks ja üle-
 walpidamiseks määratakse rahaministee-
 riumile aktsiisi peawalitsuse alal 1920.
 aastaks wiis miljonit marka krediiti.

Lisa nr. 4.

Wallasekretääride seltsi ettepanek.

SEADUS WALLASEKRETÄÄRIDE KOHTA.

§ 1. Wallasekretäär on wallawalitsuse
 kantselei ülemaks juhatajaks. Selles suhtes
 on tema kohuseks kõige wallawalit-
 suse kantselei asjaajamise ja kirjawahe-

tuse juhtimine, raamatupidamise ja kirja-
 kogu korrashoidmine, kõikide wallanõu-
 kogu otsuste, seaduste ja walitsusewõi-
 mude seaduslikkude eeskirjade täitmise
 järelwalwe, wallaametnikkudele (walla-
 wanemale, tema abidele, külawanematele,
 walla käskjalale jne.) seaduste, määruste
 ja korralduste teatamine ja tarwilikkude
 juhataste ja seletuste andmine.

§ 2. Wallawalitsuse kirjakogust ja
 jookswast kirjawahetusest on sekretääril
 õigus oma allkirjaga kinnitades välja
 anda ärakirju ja tunnistusi, mille alus ehk
 sisu kirjakogus olewate raamatute ehk
 dokumentidega tõendatud on.

§ 3. Wallasekretääril on wallanõu-
 kogu koosolekul sõna- ja wallawalitsuse
 koosolekul sõna- ning hääleõigus.

§ 4. Wallasekretääri walib wallanõu-
 kogu määramata aja peale Eesti waba-
 riigi kodanikkude hulgast, kes vähemalt
 20 a. wanad on ja sellele ametile wastawa
 oskuse omandanud. Maakonnawalitsus
 võib tarwilikul korral walitud kandidaati
 enne ametisse astumist eksamineerida.

§ 5. Kantseleiametnikke walib walla-
 walitsus sekretääri poolt ettepanud kan-
 didaatide hulgast waldades kunni 2000
 elanikuga vähemalt ühe ja üle 2000 ela-
 nikuga vähemalt kaks ametnikku.

§ 6. Wallasekretääri võib ajutiselt
 ametist tagandada wastaw järelwalwe
 asutus sellekohases seaduses ettenähtud
 põhjustel ja korras, aga teda lõpulikult
 lahti lasta ainult kohus.

§ 7. Kantseleiametnikkude ametist lah-
 tilaskmine sünnib wallawalitsuse poolt
 sekretääri ettepanekul. Ei leia sekretääri
 ettepanek täitmist, siis teeb lõpuliku ot-
 suse maakonnawalitsus.

§ 8. Wallasekretääri palk seisab koos:

- rahapalgast,
- prii korterist kütte ja walgustusega
 wallamajas,
- maatükist vähemalt 2 tiinu põllu-
 ühes wastawa osa heina- ja karja-
 maaga.

T ä h e n d u s. Tarwiliku maatüki puu-
 dusel on sekretääril õigus selle eest walla
 omawalitsuse käest tasu saada, mille suu-
 ruse maakonnawalitsus ära määrab.

§ 9. Rahapalk jaguneb: a) põhipalgaks
 ja b) lisapalgaks.

§ 10. Põhipalga alammäär on walda-
 des kunni 1000 elanikuni — 800 marka.
 kuus, üle 1000 elaniku pealt 5 marka kuus
 rohkem.

Tä h e n d u s. Maakonnakoogul on õigus siseministri kinnitusel põhipalka elukalliduse tõusmise ehk alanemise järele muuta.

§ 11. Lisapalka maksetakse 5% põhipalgast iga 3-aastase teenistuse pealt.

§ 12. Kantseleiametnikkude paiga alammäär on:

õppinuil 500 marka kuus ja õppimatuil 400 marka kuus.

§ 13. Peale palga maksetakse wallasekretääridele ja kantseleiametnikkudele perekonna toetusraha riigivalitsuse poolt üleriiklikkude määruste ja normide järele arwatud 1. juulist 1919. a.

§ 14. Wallasekretääride põhi- ja lisapalga ja kantseleiametnikkude palga selles seaduses ettenähtud normide järele maksab 1. juulist kuni 31. detsembrini 1919. a. wastaw wallawalitsus, aga 1. jaanuarist 1920. a. maakonnawalitsus. Sekretääri korteri ühes kütte ja walgustusega ja § 8. tähendatud maatüki annab wald.

§ 15. Eesti wallanõukogude walimiste ajutiste määruste § 33. on selle seaduse jõusseastumise päewast sekretääride kohta puutuwas osas muudetud.

Lisa nr. 5.

Eesti wallasekretääride seltsi

SELETUSKIRI

seadusele wallasekretääride kohta.

Wallasekretääride seltsi juhatus paneb siinjuures ette seaduseelnõu wallasekretääride kohta ja palub selle kiires korras Asutawale Kogule wastuwõtmiseks ette panna.

Selle juures seletab wallasekretääride seltsi juhatus järgmist:

Tarwidus sarnase ajanõuetele wastawa seaduse järele on hädaline, sest uute wallanõukogu liikmete walimise tagajärjel on saanud väga paljudesse wallanõukogudesse sarnased kodanikud, kes korraliku walla omawalitsuse asjaajamise peale ükskõikselt waatawad, eessihiks wõttes ainult seda, et walla omawalitsuse kasuks wõetawad maksud wõimalikult väiksed oleksid ja selle eessihi kättesaamiseks ei näe nad muud teed, kui ainult wallasekretääri palga kärpimist nõnda madalale, et sellega wõimatu on ära elada praegusel ennekuulmata elukalliduse ajal.

Selle tagajärjel on väga paljud wilunud ja osawad sekretäärid sunnitud olnud sennisest ametist lahkuma ja muudel aladel omale ülespidamist teenima, nii et paljud wallad praegu ilma sekretäärita on, aga väga paljudes waldades on jälle odawa palga tõttu ametisse walitud niisugused isikud, kes selle suure wastutusriikka ameti peale sugugi kõlbulikud ei ole oma oskamatus ja wilumatus tõttu.

Augustikuul s. a. ärapeetud üleriiklikul wallasekretääride kongressil toodi ette teateid uute wallametnikkude lohakusest ja walitsuse korralduste wastu töötamisest rekwiisitsioonide toimetamisel ja muudel juhtumistel ja seda kõike wõib enamwähem sellega seletada, et walla elus wilunud ja osawa sekretääri juhtiw käsi puudub.

Sekretääride hulgalise lahkumise põhjuseks tuleb pidada weel 1917. a. wallanõukogude ajutist walimise seadust, mille järele sekretäärid ühes teiste wallametnikkudega ümberwalimise alla tulewad. Sellepärast ei saagi wallasekretäärid walla omawalitsuse töösse süweneda ja kõiki walitsuse nõudmisi ja korraldusi korralikult täita, waid nad on muutunud üksikute kodanikkude ja poliitiliste parteide mängukanniks, mis igatwiisi sekretääride otsekohest suurt ja wastutusrikast riigi ja omawalitsuse tööd halvab. Wallawalitsused on õieti riigivalitsuse wundamentiks, mille peale kõik ministeeriumid seaduste ja oma eeskirjade täitmise ja elluwõimise panewad, ja see wõib siis hästi korda minna, kui wallawalitsust on juhtimas wilunud ja osaw sekretäär, kelle majanduslik ja õiguslik olukord seaduse läbi kindlustatud on.

Ettepanud seaduseelnõu on õieti üks osa kawatsetawast uuest omawalitsuse seadusest, aga et uus omawalitsuse seadus umbes kuue kuu pärast alles Asutawale Kogule wastuwõtmiseks ette pannakse, sekretääride seisukord niikaua aga mitte kindlustamata olla ei wõi, sellepärast tuleks see osa kiires korras wastu wõtta.

Et wallasekretäärid $\frac{2}{3}$ tööd keskwalitsuse asutuste ülesannetel peawad tegema, siis oleks loomulik, et keskwalitsus wähe-malt sekretääride perekonnaliikmete lisapalga enese kanda wõtaks, nagu seda kooliõpetajate perekonnaliikmete lisapalga on tehtud.

Lisa nr. 6.

Wabariigi Walitsuse ettepanek.

SEISUSTE KAOTAMISE SEADUS.

§ 1. Eesti wabariigis kaotatakse ära kõik seisused, seisuslikud orgaanid ja ametikohad ja ühes sellega kaotawad oma maksuise kõik seisustest olenewad awalikud — juriidilised eesõigused, õigused, kohustused ja õiguste kitsendused. Aadelinimetused loetakse nimiosaks ja neid ei wõi enam annetada.

§ 2. Praegused seisuseta wallad on seisuslikkude wallakogukondade õiguslikud järeltulijad ja seisuslikkude wallakogukondade liikuwad ning liikumata warandused lähewad reorganiseeritud waldade omanduseks.

§ 3. Rüütelkondade ja „Suurte Gildede“ liikuwad ja liikumata warandused lähewad Saksa rahvusliku vähemuse omanduseks hariduslikkude, kultuuriliste ja hoolekande otstarbeteks.

§ 4. „Wäike Gildede“ liikuwad ja liikumata warandused lähewad liitude omanduseks, kes endiste gildede liikmetest koos seisawad. Liidud peawad seltsi seadusele wastama. Liitude põhikirjad saawad enne registreerimist walitsuse poolt kinnitatud.

§ 5. Endised „Wäikeste Gildede“ liikmed ei ole mitte kohustatud asutawates liitudes liikmeks astuma, kuid neil on ilma erandita õigus liikmeks saada. Uute liikmete wastuwõtmist korraldab liidu põhikiri.

§ 6. Liidud on juriidilised isikud ja neil on õigus wastawaid seadusi tähele pannes kõiksugu heategewaid ja hariduslikke asutusi elule kutsuda.

§ 7. Sihtwarandused (Stiftungen), mis siinamaale rüütelkondade ja gildede kasutada ja walitseda olid, tulewad Saksa rahvuslikul vähemusel ehk liitudel walitseda ja kasutada, silmas pidades sihtwaranduste põhikirjad ja teised nende kohta käiwad määrused. Kui rüütelkonnad ja gilded asemikkude kaudu sihtwaranduste (Stiftungen) walitsemisest osa on wõtnud, läheb see õigus Saksa rahvuslikule vähemusele ehk liitudele üle.

§ 8. Paragrahw 7-as äratähendatud sihtwarandused (Stiftungen) ja waranduse-objektid sihi äratähendamisega, kes siinamaale rüütelkondade ehk gildede omandused ehk walitsemisel olid, wõiwad nende organisatsioonide otsuse põh-

jal peale kinnitamist walitsuse poolt iseisewate seltsidena registreeritud saada.

§ 9. Wabariigi Walitsusel on seisustelt Saksa vähemusele ja liitudele üle läinud waranduste üle walwamise õigus. Otsused nende waranduste tarwitamise kohta antakse walitsusele teada ja wõiwad selle poolt, kui nad seadustele ja sihtwaranduste määrustele ei wasta, tühjaks tunnistatud saada. Saksa rahvuslik vähemus ja liidud on kohustatud walitsusele iga aasta oma tegewuse üle aru andma.

§ 10. Aadeli waestelastekohtud rüütelkondade juures kaotatakse ära. Nende asjaajamine, arhiivid ja nende poolt seaduse põhjusel walitsetud warandused antakse wastawatele hoolekandeasutustele üle.

§ 11. Walitsus nimetab iseäralikud komisjonid, kes organiseeritud Saksa rahvusliku vähemuse ja liitude ellukutsumiseni rüütelkondade ja gildede warandused ja nende walitsemisel olewad sihtwarandused walitsewad. Need komisjonid seisawad koos ühest walitsuse kommissarist eesistujana ja kahest wastawate organisatsioonide poolt walitud rüütelkondade ehk gildede liikmetest.

§ 12. Komisjonid (w. § 11.) seawad nimekirja warandustest kokku ja annawad oma tegewuse lõpul walitsusele ja Saksa rahvuslikule vähemusele ehk liitudele oma tegewusest aru.

Lisa nr. 7.

Wabariigi Walitsuse ettepanek.

SEADUS KINNITUSAMETITE ÜLE.

1. Igasse töökaitse kommissari ringkonda awatakse kinnitusamet.

2. Kinnitusameti koosseis on järgmine: 1 liige kohalikkude rahukohtunikude hulgast, jaoskonna töökaitse kommissar, 1 maakonnawalitsuse esitaja ja 1 kohaliku linnawalitsuse esitaja, 2 esitajat tööandjate poolt ja 4 esitajat tööliste poolt.

3. Kohalikkude rahukohtunikude esitaja walitakse kahe aasta peale selle rahukogu poolt, kus kinnitusamet asub.

4. Kinnitusameti liikmed — maakonna ja linnawalitsuse esitajad walitakse wastawa wolikogu poolt. Nende wolitused lõpewad wolikogu wolituste lõppemisel.

5. Kinnitusameti liikmed — tööliste esitajad walitakse kinnitusameti alla kuulwate haigekassade juhatuste liikmete hulgast. Neid esitajaid waliwad nimetatud haigekassade juhatused.

Kinnitusameti liikmed — tööandjate esitajad walitakse kinnitusameti tegevuse piirkonnas olewate tööandjate ühiste poolt, kelle töölised kinnitusseaduse alla käiwad.

Kinnitusameti liikmed — tööliste ja tööandjate esitajad walitakse kahe aasta peale korra järgi, mis kinnitusnõukogu poolt kindlaks määratud. Kaebused walimise korra rikkumise üle antakse kinnitusametile.

T ä h e n d u s. Kunni kinnitusnõukogu poolt walimise korra wäljakuulutamiseni walitakse töö- ja hoolekandeministeeriumi korraldusel ajutised kinnitusameti liikmed haigekassade ja tööandjate poolt, kes kinnitusameti asukohas asuwad.

6. Kinnitusameti liikmeteks wõiwad olla mõlemast soost Eesti wabariigi kodanikud, kes mitte alla 20 aastat wanad on ja Eesti keelt sõnas ja kirjas oskawad.

Kinnitusameti liikmeteks ei wõi olla ja walimistest ei wõta osa kodanikud, kelle walimise õigused riigi seadusandliku asutuse walimise seaduse järgi kitsendatud on.

7. Kinnitusameti liikmete koosolekul puudumise korraks walitakse neile wastawal arwul asetäitjad, sellessamas korras, kui kinnitusameti liikmeid walitakse.

8. Kinnitusameti walitud esitajate asetäitjad täidawad juhataja kutsel puuduwate esitajate kohuseid. Asetäitjad wõiwad liikmete kinnitusameti koosolekul wiibimise korral wiimasest nõuandwa hääleõigusega osa wõtta.

9. Kinnitusameti liikmed ja nende asetäitjad jääwad oma kohtadele peale wolituste lõppemise kunni uute walimiseni ehk määramiseni. Wolituste lõppemise läbi lahkunud isikud wõiwad uuesti walitud ehk määratud saada.

Kinnitusameti liikmed — tööliste esitajad arwatakse wäljalangenuks, kui nad kuue kuu jooksul haigekassa liikmed ei ole olnud.

10. Kinnitusameti liikmete — tööliste esitajad saawad kinnitusameti koosolekutel wiibimise eest riigi poolt tasu, kinnitusnõukogu poolt otsustatud määral.

11. Kinnitusameti liikmete — tööliste esitajate mitteilnumine töösse wõi teenistusse, ei anna tööandjale õigust neid töölt

ärajäämise pärast trahwida ehk lepingu lõpetamist nõuda, kui mitteilnumise põhjuseks oli kinnitusameti liikmete kohuste täitmine.

12. Kinnitusameti istumisi peetakse rahukogu poolt määratud kohtuniku juhatusel.

Ettekandja kohused on selle seaduse järgi jaoskonna töökaitse kommissari peal.

13. Kinnitusameti koosolekutest wõiwad juhataja korraldusel isikud osa wõtta, kelle poolt arutuselolewate küsimuste üle kasulikke teateid wõib saada. Nendel isikutel on nõuandew hääleõigus.

14. Kinnitusameti alla käib:

1. Sotsiaalkinnituse seaduste ja kinnitusnõukogu poolt nende seaduste täienduseks wäljaantud määruste, ettekirjutuste ja otsuste elluwiimiseks tarwilikkude korralduste tegemine ja käskude andmine;

2. töökaitse kommissari korralduste wastu sisseantud kaebuste läbiwaatamine.

15. Eraldi käib kinnitusameti alla:

I. Haiguse wastu ja emade kinnitamise seaduse asjus:

1. seaduses ettenähtud juhtumistel ettewõtteid kinnitusseaduse alt wabastada;

2. ajutist laadi kandwate ettewõtete selle seaduse täitmise alt wabastamine;

3. töölistele natuuras antawate toidu- ja tarbeainete hinna kindlaksmääramine;

4. tööasutuste juurde, kus vähem kui 3000 töolist on, eriti haigekassade awamiseks lubaandmine;

5. mitmetele haigekassadele ühinemiseks lubaandmine;

6. ühise haigekassa awamiseks korralduste tegemine ehk ettewõtete juuresolewa haigekassa alla üleswõtmine;

7. haigekassa põhikirja kawa kokkuseadmiseks esitajate walimise korra ülesseadmise;

8. haigekassade awamise üle teadaandmiste sisseseadmise tähtaja määramine;

9. haigekassade awamiseks lubaandmine;

10. haigekassade nimekirja pidamine;

11. tegewust äralõpetanud haigekassade nimekirjast mahakustutamine;

12. omawalitsuse päralt olewates haigemajades haigete ülespidamise ja arstimise eest tasu kindlaksmääramine;
13. seaduses ettenähtud juhtumistel haigekassa peakoosoleku kokkutsumiseks tarwilikkude käskude andmine;
14. haigekassa liikmemaksu suurendamiseks lubaandmine;
15. seaduse poolt määratud kordadei haigekassade asjaajamise korraldamine;
16. kaebuste läbiwaatamine haigekassade peakoosolekute otsuste wastu ja nende otsuste tühjakstunnistamine;
17. kaebuste läbiwaatamine korrawastaliste walimiste üle ja niisuguste walimiste tühjakstunnistamine;
18. haigekassa rahalise seisukorra kui ka haigekassa juhatusese asjaajamise, arwepidamise ja aruannete rewideerimine;
19. töökaitse kommissari rewideerimise aruannete läbiwaatamine;
20. tööandjate ettekannete läbiwaatamine haigekassade põhikirjade rikumiste üle rahaliste wäljaandmiste juures haigekassade peakoosolekute ehk haigekassade juhatusese poolt, niisuguste otsuste tühjakstunnistamine;
21. haigekassade peakoosolekute ja juhatusese tegewuse järelwalwe;
22. haigekassa juhatusese liikmete ametist tagandamine ja nende kohtulikule wastutusele wõtmine;
23. haigekassa asjade walitsemise kohalolewate juhatusese liikmete ehk üksikute isikute hoolde andmine;
24. haigekassa asjade walitsemise teise haigekassa juhatusese hoolde andmine ja haigekassa mõne teise haigekassaga ühendamine;
25. haigekassa ajutise seismajäämise ja uuesti tegewuse alustamise üle nõukogule ettekandmine.

II. Õnnetuste wastu kinnitamise seaduse asjus:

26. Õnnetujuhtumiste läbi kannatanute rawitsemise peale minewate kulude kindlaksmääramine;
27. tööliste natuuras antawate tarbeainete hinna kindlaksmääramine ja
28. mustatööliste keskmise päewapalga kindlaksmääramine.

16. Asja arutamise üle kinnitusametis teatatakse asjaosalistele, sealjuures on neil ehk nende usaldusmeestel õigus arutamisest osa wõtta ja suusõnalisi ehk kirjalikke seletusi selle asja kohta anda. Asjaosalise ehk tema usaldusmehe mitteilmumine ei takista asja otsustamist, kui kinnitusametil teada on, et asjaosaline ülemaltähendatud kutse kätte on saanud.

17. Kinnitusamet wõib kaebuste põhjal arutuselolewaid korraldusi kas osalt ehk täielt seaduslikkudeks ehk tühjaks tunnistada. Kinnitusameti otsused antakse asjaosalistele teada.

18. Kinnitusameti koosolek on otsuswõimne, kui temast vähemalt 4 liiget, nende seas ka juhataja ja ettekandja, osa wõtawad.

19. Asja otsustatakse kinnitusameti koosolekul lihtsa häälteenamusega; kui poolt ja wastu ühepalju häält antakse, on juhataja hääl otsustaw.

20. Kui juhataja wõimalikuks ei pea kinnitusameti otsusega ühineda, lükkab tema otsuse täitmise edasi ning kannab selle töö- ja hoolekandeministrile ette. Töö- ja hoolekandeminister paneb juhatajale ette, kas kinnitusameti otsust täita, ehk annab selle kinnitusnõukogule läbiwaatamiseks.

21. Kinnitusametite sisemine korraldus ja asjaajamine sünnib kodukorra järgi, mis kinnitusnõukogu poolt wälja antakse.

22. Kinnitusameti otsuse wastu wõib kinnitusnõukogus kuu aja jooksul kaebust tõsta. Tähendatud kuuajaline tähtaeg arwatakse:

1. sisseantud kaebuste korral päewast, millal kaebajale kinnitusameti otsus kätte antud on;
2. teiste kinnitusametite otsuste kohta, nende otsuste wäljakuulutamise päewast arwates, ehk, kui niisugust wäljakuulutamist ei olnud, otsuse maksuwuselepaneku päewast.

Kaebuse tõstmine ei takista kinnitusametit otsust täide saatmast, kui täidesaatmise edasilükkamise üle kinnitusameti enese poolt ehk selle asutuse poolt, kuhu kaebus antud ja kellelt kaebuse asjus otsusetegemine ripub, wastawat korraldust otsuse täitmise edasilükkamise üle tehtud ei ole.

23. Kinnitusameti asjaajamine on jaoskonna töökaitse kommissari peal.

Lisa nr. 8.

Wabariigi Walitsuse ettepanek.

SEADUS KINNITUSNÕUKOGU ÜLE.

1. Kinnitusnõukogu asub töö- ja hoolekandeministeeriumi juures. Tema ülesandeks on Eesti wabariigis makswate sotsiaalkinnituse seaduste täitmise kõrgem järelwalwe ja nende seaduste täitmiseks tarwilikkude juhtnõõride ja seletuste andmine.

2. Kinnitusnõukogu koosseis on järgmine: juhataja — töö- ja hoolekandeminister ehk tema asetäitja ja liikmed: töökaitse osakonna juhataja, kinnitustoimkonna juhataja. Kaubandus- ja tööstusministeeriumi esitaja, põllutööstusministeeriumi esitaja, rahaministeeriumi esitaja, kohtuministeeriumi esitaja, terwishoiu peawalitsuse esitaja, 5 esitajat kinnituse alla käiwate tööliste poolt ja 2 esitajat era-tööandjate poolt.

3. Ministeeriumide ja peawalitsuse esitajad määratakse kahe aasta peale Wabariigi Walitsuse poolt wastawate ministrite ettepanekul.

4. Kinnitusnõukogu liikmed — kinnituse alla käiwate tööliste esitajad walitakse kahe aasta peale üleriiklikul haigekassade esitajate nõupidamisel, mis nõukogu korraldusel kokku kutsutakse.

Kunni nende walikuni täidawad liikmete kohuseid Tallinnas asuwate haigekassade juhataste poolt walitud esitajad.

Nõukogu liikmed — tööandjate esitajad — walitakse kahe aasta peale kinnitusseltside poolt, mis on asutatud tööliste õnnetuste wastu kinnitamise seaduse põhjal.

Selles paragrahwis tähendatud nõukogu liikmete walimise kord kinnitatakse Wabariigi Walitsuse poolt töö- ja hoolekandeministri ettepanekul.

5. Nõukogu liikmed wõiwad olla: mõlemist soost Eesti wabariigi kodanikud, mitte alla 20 aastat wanad, kes Eesti keelt sõnas ja kirjas mõistawad.

Nõukogu liikmeteks ei wõi olla ja nende walimistest ei wõta osa kodanikud, kelle walimise õigused riigi seadusandliku asutuse walimise seaduse järgi kitsendatud on.

6. Walitsuse poolt määratud nõukogu liikmetele määratakse § 3. tähendatud korras igauhele üks asetäitja. § 4. tähendatud walitud liikmetele walitakse selles samas korras, kui liikmeid walitakse, neile wastawal arwul asemikke, kes ju-

hataja kutse järele esitaja äraolekul tema kohuseid täidawad.

Asemikud wõiwad nõuandwa häälega kõikidest nõukogu istumistest osa wõtta.

7. Nõukogu liikmed ja nende asetäitjad jääwad oma kohtadele peale wolituste lõppemise kunni uute walimiseni ehk määramiseni. Wolituste lõppemise läbi lahkunud isikud wõiwad uuesti walitud ja määratud saada.

Nõukogu liikmed — kinnituse alla käiwate tööliste esitajad arwatakse wäljangelenuks, kui nad kuue kuu jooksul ei ole haigekassa liikmed olnud.

8. Nõukogu liikmed — kinnituse alla käiwate tööliste esitajad saawad nõukogu koosolekutel wiibimise eest riigi poolt tasu, nõukogu poolt määratud kõrguses.

9. Nõukogu liikmete — kinnituse alla käiwate tööliste esitajate mitteilmumine töösse wõi teenistusesse ei anna tööandjale õigust neid tööst ärajäämise pärast trahwida, ehk lepingu murdmist nõuda, kui mitteilmumise põhjuseks oli nõukogu liikmete kohustuste täitmine.

10. Nõukogu koosolekutest wõiwad juhataja korraldusel isikud osa wõtta, kelle poolt arutuselolewate küsimuste üle kasulikke teateid wõib saada.

Kui nõukogus asjad arutusel on, mis niisuguseid ministeeriumisid puudutawad, kellel oma esitajaid nõukogus ei ole, saab nõukogu juhataja kaudu selle ministeeriumi esitaja kutsutud, kes nõuandwa hääleõigusega koosolekust osa wõtab.

11. Nõukogu koosolekud kutsutakse juhataja poolt tarwiduse järgi kokku. Asjad wõetakse nõukogus arutamisele juhataja korraldusel. Nõukogu liikmed wõiwad juhataja kaudu nõukogule küsimusi, mis tema otsustada on, arutamiseks sisse anda.

12. Juhatajal on õigus koosolekule mitteilmunud nõukogu liiget trahwida rahatrahwiga kunni 300 margani. Selle juhataja otsuse wastu wõib kaebust tõsta nõukogu koosolekul, kes juhataja otsuse kas kinnitab ehk ära muudab.

13. Kinnitusnõukogu alla käib:

1. makswate seaduste piirides § 1. tähendatud asjus määruste ja juhtnõõride andmine, niisama ka kohalikkude kinnitusalustuste kodukorra wäljaandmine;
2. kahtluste seletamine, mis kinnituseaduste tarwitusele wõtmise juures kohalikkudel kinnitusalustustel ette tulewad;

3. kinnitusametite otsuste läbiwaatamine, muutmine ja tühjakstunnistamine sisseantud kaebuste põhjal, kui ka oma algatusel järelwalwe korras;
4. kinnitusametite liikmete — haigekassade esitajate tasu kindlaksmääramine kinnitusameti koosolekutest osawõtmise eest;
5. määruste wäljaandmine haigekassade ja kinnitusseltside arwepidamise wiisi ja aruannete kohta;
6. nimekirja kokkuseadmine nende laenuühisuste ehk nende omawalitsuste laenude üle, mille obligatsioonid haigekassad ja kinnitusseltsid põhikapitaali mahutamiseks omandada wõiwad;
7. kinnitusametite ettepanekul ettevõtete töölise haiguste wastu kinnitamise ja töölise õnnetujuhtumiste wastu kinnitamise seaduste alla paigutamine ja seaduste alt wabastamine;
8. a) sotsiaalkinnituse seaduste kawade arutamine;
- b) nõukogu kodukorra arutamine;
- d) kinnituskongresside kokkukutsumine;
9. nõukogu alla kuuluwais asjusest rewideerimise korra äramääramine;
10. töö- ja hoolekandeministeriumi ja nõukogu liikmete poolt nõukogu juhataja kaudu ettepanud küsimuste arutamine, kui nad sisu poolest nõukogu alla kuuluwad.
14. Eraldi käib nõukogu otsustamise alla:
  - I. Töölise haiguste wastu kinnitamise seaduste asjus:
    1. korra äramääramine, mis järgi ettevõtete juhatajad ja tööandjad on kohustatud a) kinnitusasutustele tarwilikke teateid andma, b) neid teateid sisaldawaid raamatuid pidama, d) raamatuid rewideerimiseks kinnitusasutustele wälja andma;
    2. haigekassa normaal põhikirja wäljaandmine;
    3. tähtaegade määramine, mis jooksul asjasthuwitatud pooled haigekassade asutamise üle töökaitse kommissarile teadaanded peawad sisse andma;
    4. üleüldiste juhtnõõride andmine haigekassade awamiseks ja ühendamiseks;
    5. määruste wäljaandmine haigekassa liikmete jaoks olewate arstimisasutuste sisseseade ja ülespidamise kohta, niisama arstiabi normide kohta, mis kinnitusseaduste järgi kinnitatutele kindlustatud peawad olema;
    6. haiguse wastu kinnitusseaduste põhjal arstimisasutustega tehtawate lepingute üleüldiste aluste äramääramine;
    7. nende arstimisasutuste kohta arstliku aruandmise kawa wäljatöötamine, kus kinnitusseaduste järgi kinnitatuid rawitsetakse;
    8. haigekassa aastaaruande kawa äramääramine;
    9. tarwilikkudel kordadel haigekassa tegewuse ajutiseks lõpetamiseks ehk uuesti awamiseks loaandmine;
  - II. Tööstuses ettetulewate õnnetujuhtumiste wastu kinnitamise asjus.
    10. Iseäraliku tunnistuse kawa wäljatöötamine, mis selgitab õnnetujuhtumise tekkimise tingimist;
    11. kinnitusseltside waheliste waidluste lahendamine kinnitustasu nõudmistele alluwuse üle;
    12. pensioniraamatute kawa ja nende wäljaandmise korra kindlaksmääramine;
    13. kinnitusjaoskondade piiride kindlaksmääramine;
    14. wäljaspool jaoskonda asuwatele ettevõtetele kinnitusseltside liikmeks astumise loa andmine;
    15. walmistuse tingimiste poolest ühesugustele ettevõtetele oma iseäralikkude kinnitusseltside asutamiseks loaandmine;
    16. omawalitsuse asutustele oma iseäralikkude seltside asutamiseks loaandmine ja nende asutamiseks aluste määramine;
    17. korra ja tähtaegade kindlaksmääramine, mis jooksul ettevõtete walmistuse ala ja töölise arwu üle teateid antakse;
    18. tabelite kinnitamine, mis järele kapitaliseeritud pensioni wäärtused wälja arwatakse;
    19. kinnitusseltsidele liikumata waranduse omandamiseks loaandmine;

20. loaandmine kinnitusseltsidele nende pensioni põhikapitaali ja muid kapitaalisid oma eriülesannete jaoks laenu wiisil tarwitada ja teistele asutustele laenuks anda;
  21. kinnitusseltside liikmete sissemaksude määra väljaarwamiseks tarwilikkude üleüldiste aluste läbiwaatamine ja kinnitamine;
  22. tarwilikkudel kordadel kinnitusseltsidele liikmete sissemaksude määra väljaarwamiseks aluste ettekirjutamine;
  23. tähtaegade määramine, mis jooksul kinnitusseltside liikmete sissemaksu üleüldiseid aluseid võib uuesti läbi waadata;
  24. korra äramääramine, mille järele wolinikkude walimised, kohalikkude komiteede kokkukutsumine ja wolinikkude kongressid peetakse, mis tarwis kinnitusseltsi asutamise eeltööde ja põhikirja väljatöötamise juures;
  25. tarwilikkudel kordadel kinnitusseltside põhikirjade läbiwaatamine ja kokkuseadmine;
  26. kinnitusseltside omawaheliste lepingute aluste ja nende seltside liidu põhikirja läbiwaatamine;
  27. kinnitusseltside poolt õnnetujuhtumiste kohta antawate aruannete kawa kinnitamine.
15. Kinnitusnõukogu arutab asju, kas üleüldisel ehk osakonna koosolekul.
16. Asjad, peale nende, mis § 17. all tähendatud on, waadatakse läbi nõukogu üleüldisel koosolekul, kes otsuswõimne on, kui temast vähemalt 9 liiget osa wõtawad, nende seas ka nõukogu juhataja ehk tema asetäitja.
17. Asjad, mis § 13. punkt 3. ja § 14. all tähendatud, waadatakse läbi nõukogu osakondade koosolekul.
- Nõukogu osakonna koosolek seisab koos töö- ja hoolekandeministri poolt nimetatud ministeeriumi esitaja juhatusel kahest walitsuse esitajast ja kahest nõukogu poolt nõukogu liikmete hulgast walitud esitajast, üks — tööliste poolt ja teine — tööandjate poolt. Osakondade arwu määramine ja asjade ärajaotamine üksikute osakondade wahel sünnib nõukogu kodukorra põhjal. Osakonna koosolek on otsuswõimne, kui temast vähemalt kolm liiget osa wõtab, nende seas ka juhataja.
18. Asjad otsustatakse nõukogu üleüldisel ja osakonna koosolekul lihtsa

hälteenamusega; ühearwuliste häälte äraandmise juures on juhataja hääl otsustaw. Kui osakonna juhataja nõukogu osakonna otsusega nõus ei ole, läheb asi üleüldise koosoleku otsustada. Nõukogu otsust kinnitab töö- ja hoolekandeminister.

19. Üleüldise tähtsusega arstiteaduslikud ja sanitäärküsimused antakse enne nõukogu lõpulikku otsustamist terwishoiu peawalitsuse heakskiitmiseks.

20. Nõukogu peakoosoleku otsusel wõiwad nõukogu liikmetest komisjonid asutatud saada, kes asjade kallal enne nõukogu arutamist ettevalmistustöid teewad, kui ka muid nõukogu ülesandeid täidawad. Nendes komisjonides wõiwad ka väljaspool nõukogu seiswad isikud osa wõtma kutsutud saada.

21. Nõukogu korralduse põhjal ettewõtawate rewideerimise korral on rewideeritawad asutused ja isikud kohustatud kõiki rewideeritawate asjasse puutuwaid raamatuid, arweid ja sissekirjutusi rewideerijatele ette näitama.

22. Nõukogu üleüldiste ja osakonna koosolekute, kui ka komisjonide sisemine asjaajamine kord määratakse ära kodukorraga, mis walitsuse poolt kinnitatud saab, kui kinnitusnõukogu selle esialgses kujus wastu wõtnud on.

23. Kinnitusnõukogu otsuste awalikult teadaandmise korra kohta, mis järele need otsused riigi-, omawalitsus- ja kinnitusasutustele ja nende asutuste tegelastele teatawaks tehakse, teeb kinnitusnõukogu otsuse.

Üleüldise tähtsusega otsused ja need otsused, mis sundusliku määruse laadi kannawad, kuulutatakse „Riigi Teatajas“ välja.

24. Nõukogu otsuste wastu võib kaebtusi kõrgemasse Riigikohtusse sisse anda, kolme kuu jooksul otsuse wäljakuulutamise ehk teada andmise päewast arwates.

Kaebtuse sisseandmine ei takista nõukogu otsuse jõusseastumist, kui selle kohta töö- ja hoolekandeministri, ehk kõrgema Riigikohtu poolt korraldusi pole tehtud.

25. Kinnitusnõukogul on õigus tähtsamate sotsiaalkinnituse seaduste kawade arutamiseks kinnituskongresse kokku kutsuda ja selleks tarwilikke korraldusi teha.

Kinnituskongressidest wõtawad osa:

- a) walitsuse ja omawalitsuse asutused ja teaduslikud seltsid;
- b) kinnitusnõukogu ja kinnitusametite liikmed ja

d) kinnituse alla käiwate tööliste ja tööandjate esitajad.

Nõukogu poolt väljatöötatud ja töö- ja hoolekandeministri poolt kinnitatud kongressi kokkukutsumise määrus peab kongressi liikmete walimise korda, nende arwu, kui ka kongressil arutusele tulewaid küsimusi sisaldama.

26. Kinnitusnõukogu asjaajamine käib töö- ja hoolekandeministeeriumi töökaitse osakonna juhataja alla.

Lisa nr. 9.

Wabariigi Walitsuse

SELETUSKIRI

kinnitusnõukogu ja kinnitusameti seaduste projektidele.

Kinnitusnõukogu ja kinnitusametid, kui tööliste kinnitusseaduste järelewalwe ja korralduste asutused, olid asutatud Wene seaduste järgi ja olid tegewuses 1912. aastast kunni 1917. a. rewolutsioonini, mis ajast peale neid, nende bürokratliku koosseisu pärast enam kokku ei kutsutud. Üleriiklikke korraldusi püüti välja anda ja nende seaduste muudatusi läbi wiia iseäraliku pariteetliku tööliste ja tööandjate wahel korraldatud komisjoni läbi, kes rewolutsiooni algusest peale Wene tööministeeriumi juures töötas. Kunni 24. now. 1917. aastani ei saanud see komisjon parandustega nii kaugele, et nad seadustena oleksid ilmunud, komisjon jättis järele 2 projekti, millest hiljem tööliste poolt ettepanud projekt dekreedina välja kuulutati. Töö- ja hoolekandeministeerium ei saanud enne võimalust projekti nende asutuste üle ette panna, kui kinnitusseaduste muutmiste projektid Asutawale Kogule on ette pandud. Nüüd, kus haiguse wastu kinnitamise seadus Asutawale Kogule ette pandud on, loeb töö- ja hoolekandeministeerium ajakohaseks kinnitusasutuste muutmiste projektiga esineda,

Projektide kohta üksikult oleks tähendada:

Kinnitusnõukogu kohta.

Kõige rohkem muudatusi on nõukogu koosseisus. Ennem oli nõukogu koosseis: 16 walitsuse asutuste poolt määratud isikut ja 12 walitud liiget, nendest 5 tööliste, 5 tööandjate ja 2 omawalitsuse poolt. Muudatusi ette wõttes arwas töö-

ja hoolekandeministeerium tarwilikuks kõigepealt liikmete arwu vähendada, ja paneb ette nõukogu koosseisu 15 liikme peale kindlaks määrata. Selle koosseisu wõiks jagada järgmiselt:

tööliste 5 esitajat;

tööandjad 5 esitajat ja

asjatundjad 5 esitajat.

Tööliste esitus tuleb walida tööliste eneste poolt wõimalikult laialdasel alusel. Selleks, et walimiste tagajärjel nõukogusse satuks asjatundlik ja asjastuwitatud element, on ministeerium peatama jäänud haigekassade juhataste kaudu walimise peale. Praegu töötab hulk haigekassasid, kelle alla käiwad kõik tööstuslikud ettevõtted, kus 5 töölist töötab. (Haiguse wastu kinnitamise seadus ulatab laiemate hulkade peale, kui teised kinnitusseadused).

Tööandjate esitajate wahel kohtade jaotamisel on 2 kohta eratööandjatele kaawatsetud anda, ja kolm kohta on ministeeriumidele jäänud, kes suuremad tööandjad on ja kellel majandusliku elu peale mõjumiseks wõimalused on. Niisugustena esinewad: kaubandus- ja tööstusministeerium, põllutöö- ja rahaministeerium.

Asjatundjate esitus seisab koos:

töö- ja hoolekandeministrit,

töökaitse osakonna juhatajast,

kinnitustoimkonna juhatajast,

kohtuministeeriumi esitajast ja

terwishoiu peawalitsuse esitajast.

Niisugust koosseisu ette pannes arwab töö- ja hoolekandeministeerium koosseisu kohta ennemolnud waidlused likwideerida wõima ja kinnitusnõukogule wõimalust anda tegewust ilma suurte sisetiste hõõrumisteta jätkata.

Seaduse paragrahwides kinnitusnõukogu ülesannete ja tegewuse üle ei ole peale redaktsiooniliste suuri parandusi ette wõetud. See osa seadusest on orgaanilises ühenduses makswate kinnitusseadustega ja peab nendega kooskõlas olema, sellepärast ei ole selles osas suuri muutusi ette wõetud.

Kinnitusametite üle.

Projektis on peaaegu ainsamaks suu-remaks muudatuseks koosseis.

Endine koosseis oli 8 walitsuse ametnikku ja 8 walitud isikut, keda järgmiselt waliti:

2 semstwo poolt,

2 linna poolt,

2 tööandjate poolt ja

2 tööliste poolt.

Komisjoni wõimupiirid ulatasid üle terve weneaegse kubermangu.

Uue kawa järgi tuleks kinnitusametid 5 eratööstuse jaoks.

Nende arwu on suurendatud, et kinnitusameti tegewusest ja seaduste järelwalwest kohalik element ise osa saaks wõtta, mis seaduse autoriteeti tõstaks. Keskelt läbi tuleb 2 maakonna peale kinnitusamet; 2 juhtumisel 3 maakonna peale ja ühel juhtumisel 1 maakonna peale. Kinnitusametite arwu suurendamine on tingitud weel kinnitusseaduste laiendamisest: ennem käis kinnituse alla ainult suurtööstus. Nüüd kawatsetakse seada kõik palgaline tööjõud.

Koosseisu on vähendatud: endise 14 liikme asemel tuleb 10 liiget.

Koosseis on järgmine kawatsetud:

- 2 asjatundjat,
- 4 tööandjat ja
- 4 töolist.

Nagu näha on püütud koosseisu pariteedi järgi rajada.

Asjatundjad on esitatud: 1 rahukohtuniku läbi, kes ka juhataja on ja töökaitse kommissari läbi, kes ettekandja on.

Tööandjate esitajateks on linna omawalitsus, maakonna omawalitsus ja 2 eratööandjat.

Tööliste esitus on niisama kui nõukogus, — haigekassade juhatuste käes.

Seaduse paragrahwid ülesannete ja tegewuse kohta sisaldawad ainult redaktionilisi parandusi. Neid muuta, ilma wastawates seadustes muutmiste ettewõtmiseta, on wõimatu.

Lisa nr. 10.

Wabariigi Walitsuse ettepanek.

WENEAEGSETE PENSIONÄÄRIDE TOETAMISE SEADUS.

§ 1. Kõigil Eesti wabariigi kodanikel, kes Wene walitsuse ajal riigi käest pensioni, paiukit ehk muud kindlat perioodilist abi said, on õigus seda ka Eesti wabariigi käest saada, tingimistel, nagu see allpool kindlaks tehtud.

§ 2. Eelmises (§ 1.) nimetatud isikud saawad ainult siis pensioni, kui nad töowõimetud on ja nendel ei warandust ega teist sissetulekut, mida eluülewälpidamiseks jätkuks, ei ole.

§ 3. Selle seaduse käsitamise juures loetakse isikud alla 16 aasta ja üle 65 aasta töowõimetuteks.

§ 4. Töowõimetuse üle otsustab maakonna- ehk linnawalitsus, abitahtja elukohale wastawalt. Kahtlastel kordadel otsustab töowõimetuse üle maakonna- ehk linnawalitsuse ettepanekul iseäralik komisjon, mis koos seisab maakonna- ja linnawalitsuse esitajatest, maakonna ja linna ametlikkudest arstidest, maakonnawalitsuse esitaja eesistumisel.

§ 5. Selle seaduse järgi on õigus toetust saada 250 mrk. kuu kohta.

Kui aga toetusesaajal on toita weel töowõimetud perekonnaliikmed ja need wiimased temaga ühes elawad, siis makstakse temale weel lisatoetust järgmiselt:

- a) kui on üks ülewal mainitud isik — 150 marka kuu kohta;
- b) kui kaks — 250 marka ja
- c) kui kolm ehk enam — 300 marka kuu kohta.

Märkus. Selle seaduse käsitamise juures loetakse perekonnaliikmeteks naine, lapsed ja wanemad.

§ 6. Kui Wene walitsuse ajal pensioni makseti, arwesse wõttes pensionääri tööjõu kaotuse protsenti, tuleb seda ka nüüd teha, kusjuures pensioni täismääraks loetakse tema perekonna peale tulew kogusumma § 5. järgi.

§ 7. Selles seaduses määratud toetuse wäljaandmist korraldab töö- ja hoolekandeministeerium ning tema orgaanidena kohtadel walla-, maakonna- ja linnawalitsused.

§ 8. Kui need, kellel selle seaduse 1., 2., 3. ja 5. paragrahwi põhjal õigus on riigi poolt toetust saada, annawad sellekohase palwe kas suusõnaliselt ehk kirjalikult maal — kohalikule wallawalitsusele, linnas — linnawalitsusele, kes wiibimata asub andmete kogumisele selle seaduse §§ 1., 2., 3. ja 5. tähendatud isikute üle, mis peab olema lõpetatud hiljemalt ühe kuu jooksul.

Märkus. Palwele peab tingimata juurde lisatama kas pensioniraamat ehk muud kindlad tõendused, et paluja tõesti Wene walitsuse ajal pensioni sai. Kui niisugused tõendused puuduwad, ei asu walla- ehk linnawalitsused mitte teiste andmete kogumisele.

§ 9. Wallawalitsus saadab wiibimata maakonnawalitsusele sellekohase kawa järgi toetusõiguslike perekondade

kohta puutuwad andmed ühes oma ettepanekuga, mida maakonnawalitsused wiibimata läbi waatawad ja toetuse andmise otsustawad eitawalt wõi jaatawalt. Linnas otsustab toetuse andmist linnawalitsus tema poolt kogutud andmete põhjal.

Linna- ja maakonnawalitsused saadawad jaatawad otsused toetuse saamise üle iga kahe nädala tagant kokkuwõetult töö- ja hoolekandeministeeriumi hoolekande osakonnale, kes nende otsused kinnitab ja tarwilikud summad kohalikesse renteidesse saadab maakonna- ja linnawalitsuse nimele toetuse wäljamaksmiseks.

§ 10. Maakonnawalitsused saadawad selle järele waldadesse nende perekondade nimekirjad, keda toetusesaajateks kinnitatud. Walla- ja linnawalitsus annab toetusesaajateks kinnitatud perekonna wanemale liikmele toetusraamatu, kuhu kirjutatakse sisse abisaajate perekonnaliikmete arw, nimed, wanus ning kui palju nad kõik kokku abi peawad saama, — ministeeriumi poolt kinnitatud kawa järgi.

§ 11. Toetust antakse wälja wallawalitsustest ning linnawalitsustest üheks kuuks ette. Toetuse wäljaandmise üle tehakse toetusraamatusse sellekohane märkus ning korraldatakse sellekohane raamatupidamine.

§ 12. Linna- ja wallawalitsused peawad toetusesaajate perekondade koosseisu muutmise järele walwama. Politseile tehakse ülesandeks teatada kõigi sarnaste perekondade koosseisu muutmisest kohalikele walla- wõi linnawalitsusele, kes toetusraha wäljaandmist sellekohaselt parandab.

§ 13. Kõik toetuse andmise asjaajamise kulud kaetakse omawalitsuste summadest.

§ 14. Kui toetusesaaja ära sureb, siis makstakse tema toita olewatele isikutele toetust edasi, kuid ainult niipalju, kuipalju nende peale toetusesaaja eluajal tuli.

§ 15. Selle seaduse mittetäitmise wõi rikkumise üle wallawalitsuse poolt wõiwad asjasthuwitatud isikud kaebtusi anda maakonnawalitsusele, kuna selle wiimase ja linnawalitsuste peale kaebtusi töö- ja hoolekandeministeeriumi hoolekande osakonnale wõib anda. Wiimase otsus on lõpulik. Edasikaebamiseks määratakse kuuajaline tähtaeg, otsuse kirjalt kult teadaandmise päewast arwates.

Märkus. Selle seaduse põhjal antawad kaebtused ja palwekirjad on margimaksust wabad.

§ 16. Maakonna- ja linnawalitsuse ülesandeid, mis selles seaduses ette nähtud, wõib maakonna- wõi linnawalitsuse otsuse põhjal nende hoolekandeosakondade peale panna.

§ 17. Kui toetusesaaja mõne teise seaduse järgi kuskilt abi hakkab saama, siis lõpetatakse selle andmine selle seaduse järgi ära.

§ 18. See seadus hakkab maksma 1. jaanuarist 1920. a.

Lisa nr. 11.

Wabariigi Walitsuse

SELETUSKIRI

weneagsete pensionääride toetamise seadusele.

21. jaanuaril 1919. a. pööras töö- ja hoolekandeministeerium ajutise walitsuse poole weneagsete pensionääride asjus järgmise järelepärimisega: „Töö- ja hoolekandeministeeriumil on õige palju tegemist igasuguste paiukipalwetega, mida palujatel õigus oli Wene ja osalt Saksa okupatsiooni walitsustelt saada. Kuna sellekohased ajutise walitsuse juhtnõõrid puudusid, siis lükkas töö- ja hoolekandeministeerium kõik paiukipalwed edasi, kunni Eestimaa iseseiswuse tegeliku ja rahwuswahelise kindlustamiseni ning paiukiküsimuse igakülgse selgitamiseni. Senni aga jättis ministeerium kõik paiukisaajad üldse hoolekandeosaliste seisukohale, mille järele töowõimetutele kohalikud omawalitsuse asutused tarwidust ja wõimalust mööda abi on kohustatud andma. Töö- ja hoolekandeministeerium pidas selle juures silmas riigikassa üldist seisukorda ning seda, et Eesti walitsus Wene ja Saksa walitsuselt nende poolt määratud paiukite summad peab wälja nõudma, niipea kui selleks wõimalus awaneb. Selleks kogub ministeerium praegu arwulist materjaali ja teateid renteidest ja mujalt kõnealolewa asja kohta, mida küll õige raske on täielikult saada, kuna osa Saksa okupatsiooniwõimud ja nüüdne sõda ära on häwitunud. Et aga paiukiküsimuse põhjaliku kujunemiseni ajutine walitsus siiski üldisi paiukiasja korraldawaiid juhtnõõre peaks andma, selleks paneb töö- ja hoolekandeminis-

teerium ajutisele walitsusele ette seletada; kas peab töö- ja hoolekandeministerium paiukiküsimust ettekantud põhi-joontel käsitama või tahab ajutine walitsus seda küsimust kuidagiwiisi teisiti korraldada.“

Selle järelepärimise peale otsustas ajutine walitsus 22. jaanuaril 1919. a. „paiukiküsimuse läbiarutamist kohustada komisjoni, millest osa wõtawad kõigi ministeriumide esitajad töö- ja hoolekandeministri algatusel“.

29. jaanuaril 1919. aastal asus komisjon tööle ja juba esimesel koosolekul tegi otsuseks: „endise Wene ja Saksa okupatsiooni walitsuste poolt määratud paiukite edasimaksmise küsimus jääb lah- tiseks, kunni Eesti iseseiswuse rahvus- wahelise kindlustamiseni ja selle küsi- muse rahvuswahelise selginemiseni“ mis ka teisel koosolekul, 5. weebruaril, weel kord kinnitati.

Pärast seda asus paiukikomisjon paiukiseaduse väljatöötamisele, missugu- ne seadus 16. aprillil 1919. a. ajutisele walitsusele kinnitamiseks ära anti. See seadus ei leidnud aga kinnitust ja minis- teeriumile tehti ülesandeks uus seadus- eelnõu välja töötada.

Wahepeal on aga töö- ja hoolekandeministerium kogunud andmeid selle kohta, kuipalju on meil weneaegseid paiukisaajaid.

Need andmed on järgmised:

Mis eest kellelegi paiukit määratud.	Pensio- näärde arw.	Pensionää- ridel pere- konnaliik- meid alla 16. a. ja üle 60. a.
1. Kooliõpetajad	336	164
2. Ilmasõja inwaliidid	895	828
3. Soldatid, teadmata mis sõjast osa wõtnud	1019	527
4. Väljateeninud ja haa- watud Türgi sõja sol- datid	416	114
5. Väljateeninud ja haa- watud Jaapani sõja soldatid	428	457
6. Soldatid ja teadmata kadunud Wene sõjas	81	73
7. Ohwitserid, wägede ülemjuhatajad, inse- neerid	200	49
8. Sõjawäe arstid	26	6
9. Kui eraisikud sõjas wigastatud	1	—
10. Riigiametnikud ja -teenijad	335	72

11. Politseiametnikud	20	4
12. Posti- ja telegraafi- ametnikud	43	15
13. Wabrikudirektorid ja -walitsejad	5	—
14. Raudtee-, sadama- ja wabrikutöölised	107	83
15. Wangiwahid	21	9
16. Keiserliku asutuste ja teatrite ametnikud	4	1
17. Kirikuteenijad, köst- rid ja preestrid	16	4
18. Amet teadmata	103	63

K o k k u 4056 2469

Uut riiklikku paiukiseadust ei ole töö- ja hoolekandeministerium weel mitte jõudnud välja töötada, kuid on kindlas arwamises, et vähemalt need wabariigi kodanikud, kes on juba enne paiukit saa- nud ja kellele see ainsaks ülespidamise võimaluseks oli, seda ka 1. jaanuarist 1920. aastat alates peaksid saama.

Selleks panebki töö- ja hoolekandemi- nisterium juurdelisatud eelnõu Waba- riigi Walitsusele heakskiitmiseks ette.

Tuleb weel juurde lisada, et seadus- eelnõu järgi tuleks ministeriumi välja- rehkenduse järgi aastas 13.000.000 mrk. välja anda, missuguse summa on minis- teerium ka eelarwesse 1920. aasta peale üles wõtnud.

Lisa nr. 12.

Wabariigi Walitsuse ettepanek.

EESTI TEADUSTE ASUTUSE PÕHIKIRI.

I. O t s t a r w e.

§ 1. Eesti teaduste asutuse otstarwe on Eesti teadust ja teaduslikke püüdeid edendada ja koondada.

II. Ü l e s a n d e d.

§ 2. Eesti teaduste asutuse ülesanded on teaduslikkude ettewõtete ja uurimise algatamine, korraldamine, juhtimine, koondamine ja toetamine, eriti Eestisse puutuwail aladel, teaduslik kirjastus jne.

III. T e g e w u s w a h e n d i d.

§ 3. Eesti teaduste asutuse tegewus- wahendid on:

a) Teadusliku sihiga kongressid, koos- olekud, nõupidamised, awalikud seletu- sed, juhatused, üleskutsed, isikukohased ettepanekud teadusliku uurimise alal jne.

b) Wõistlusülesanded teaduse alal, auhinnad ja stipendiumid, teadusliku töö aineline wõimaldamine.

c) Õppe- ja uurimisreiside korraldamine ja toetamine.

d) Teaduslikkude asutuste korraldamine, ülewälpidamine ja toetamine.

e) Läbikäimine teiste teaduslikkude asutustega kodu- ja wäljamail.

f) Teaduslik kirjastus.

Peale selle wõib Eesti teaduste asutus tarwitusele wõtta kõiki neid abinõusid teaduse edendamiseks, tarwet mööda.

IV. Suhe haridusministeeriumiga.

§ 4. Eesti teaduste asutus saab haridusministeeriumi kaudu Eesti wabariigilt toetust.

§ 5. Haridusministeeriumil on oma asemik Eesti teaduste asutuse juhatuses.

§ 6. Eesti teaduste asutus saadab aruanded oma iga-aastase tegewuse kohta haridusministeeriumile ja teeb wiimasele esitusi ainelise toetuse saamiseks ühes sellekohaste põhjendustega.

§ 7. Eesti teaduste asutus täidab teaduslikke ülesandeid, mis haridusministeerium talle esitab.

V. Kokkuseade.

§ 8. Eesti teaduste asutuse liikmed wõiwad olla:

a) Eesti kõrgemate koolide teaduslikud õppejõud.

Märkus: Keda „teaduslikkude õppejõudude“ all mõista, määrab Eesti teaduste asutus.

b) Teadusmehed wäljaspool Eesti kõrgemaid õppeasutusi, keda Eesti teaduste asutus omiks liikmeiks kutsub.

c) Teaduslikud asutused, korraldused ja seltsid asemikkude kaudu.

Märkus: Missugused asutused, korraldused ja seltsid tulewad teaduslikuiks lugeda, seda otsustab Eesti teaduste asutus.

d) Kirjawahetajaiks liikmeiks kutsub Eesti teaduste asutus wälispoolseid teadusmehi, kes Eesti teaduse edendamiseks wõiwad kasulikud olla.

e) Auliikmeiks tunnistab Eesti teaduste asutus omi kui ka wälispoolseid teadusmehi, kel Eesti teaduse seisukohalt iseäranis tähelepanewad teenused.

§ 9. Eesti teaduste asutuse esialgse kokkuseade määrawad Eesti akadeemi-

line ühing, Eesti arstide selts, Eesti tehnika selts, Eesti rahwamuuseum ja Eesti kirjanduse selts, Tartu ülikool ja haridusministeerium.

§ 10. Uute liikmete kutsumine sünnib Eesti teaduste asutuse üldkoosolekul, osakondade ehk üksikute liikmete ettepanekul juhatusel kaudu.

§ 11. Liikmeteks stipendiaatideks walib Eesti teaduste asutus teaduslikuile eri-ülesannetele andunuid teadusmehi, kui neil muul kombel teaduslik tegewus wõimaldatud pole.

VI. Osakonnad.

§ 12. Eesti teaduste asutus jaguneb eriteaduslikuiks osakonniks, tarwet mööda.

§ 13. Üldkoosolek kinnitab osakonnad, nende kodukorrad, aruanded, töökawad ja eelarwed.

§ 14. Osakonnad saadawad igaüks oma asemiku Eesti teaduste asutuse juhatuse, kõigi õigustega.

VII. Juhatus.

§ 15. Eesti teaduste asutuse juhtiwaks ja täidesaatwaks organiks on juhatus, kes seisab koos esimehest, sekretäärist ja laekahoidjast ühes abidega, kogudehoidjast ja kahest ametita liikmest, keda peakoosolek iga ühte eraldi oma ameti peale walib. Peale nende kuuluwad juhatuse weel haridusministeeriumi asemik (§ 5) ja osakondade asemik (§ 13).

§ 16. Juhatus walitakse 3 aastaks, kusjuures iga aasta lahkub $\frac{1}{3}$ juhatuse liikmeist, esimesel kahel aastal loosi, järgnewail aastail ametiwanuse järele.

Märkus 1: Wäljalangenuid liikmeid wõib juhatusele tagasi walida.

Märkus 2: Haridusministeeriumi asemiku wolitusaeg oleneb haridusministeeriumist, osakondade asemikkude oma osakonnist.

§ 17. Juhatus on otsuswõimeline, kui vähemalt 5 liiget koos on, nende hulgas juhataja ja sekretäär ehk üks nende abidest.

VIII. Üldkoosolekud.

§ 18. Eesti teaduste asutuse täiswõimeline organ on liikmete üldkoosolek, mida peetakse vähemalt üks kord aastas. Erakorralised koosolekud kutsub kokku eestseisus omal algatusel ehk vähemalt 10 liikme ehk rewisjoni komisjoni nõudmisel, vähemalt kuu aja kestes.

§ 19. Üldkoosolek on otsuswõimeline, kui vähemalt $\frac{1}{2}$ Tartus wiibiwaist Eesti teaduste asutuse liikmeist koos on.

§ 20. Üldkoosolekul tehakse kõik otsused lihthääletamisega. Eesti teaduste asutuse põhikirja muutmine, tegewuse lõpetamine, liikmete väljaheitmine ja liikumata waranduse üle otsustamine sünnib $\frac{2}{3}$ koosolewate liikmete häälteenamusega, kuna Eesti teaduste asutuse tegewuse lõpetamiseks vähemalt $\frac{3}{4}$ liikmetest peab koos olema.

IX. Warandus.

§ 21. Eesti teaduste asutus on juriidiline isik. Tema warandus sünnib riigiabi-rahadest, toetussummadest, annetustest, pärandustest, kapitaali protsentidest, kirjastustest jne.

X. Rewideerimine.

§ 22. Eesti teaduste asutuse tegewust rewideerib iga aasta rewisjoni komisjon, mille walib üldkoosolek tema poolt määratud liikmete arwul.

XI. Tegewuse lõpetamine.

§ 23. Eesti teaduste asutuse tegewust lõpetades otsustab wiimane üldkoosolek asutuse waranduse otstarbe.

Lisa nr. 13.

Wabariigi Walitsuse ettepanek.

PEREKONNASEISU SEADUS.

Esimene peatükk.

Üleüldised määrused.

1. Iga Eesti wabariigi kodaniku üle peetakse perekonnakirju wastawas registreerimise asutuses, kodaniku alatise elukoha järgi. Alatise elukoha muutmise puhul wõidakse perekonnakirjad üle wiia wastawasse registreerimise asutusse, kodaniku uue alatise elukoha järgi.

Eesti wabariigi kodanikkudeks wastuwõetud wõõramaa alamad waliwad kohe wastuwõtmise juures omale alatise elukoha; wastuwõetu sennised perekonnakirjad saadetakse wastuwõtja asutuse poolt wastawasse registreerimise asutusse uute tunnistuste väljaandmiseks ja perekonnaregistris uue lehekülje awamiseks.

Iga Eesti wabariigi kodakondsusest lahkuja üle annab sellekohane riigiwõimu-

asutus wastawale registreerimise asutusele teada perekonnaregistris sellekohase märkuse tegemiseks.

2. Perekonnaregistrisse märgitakse üles kõik isiku perekonnaseisu muudatused sündimisest surmani, kronoloogilises järjekorras, wastawate aktide ja tunnistuste põhjal.

3. Registreerimise asutused seisawad linna, maakonna, alewi ja walla kogukondlikkude omawalitsuste juures, nad jagunewad aktiosakondadeks ja arhiwiosakondadeks.

4. Aktiosakonnad awatakse iga linna, alewi ja walla omawalitsuse juures; arhiwiosakonnad on iga maakonnawalitsuse juures, kuna ka suurematele linnadele antakse siseministri loaga õigus neid osakondi omale awada. Sellega on neis linnades ühtlasi arhiwi- ja aktiosakonnad olemas.

Tähendus: Kaks ja rohkem walda ehk alew naaberwaldadega wõiwad omale ühise registreerimise asutuse (aktiosakonna) awada: seda otsustab kohalik maakonnanõukogu arhiwiosakonna ettepanekul.

5. Iga registreerimise asutuse juhataja walitakse wastawa maakonna-, linna-, alewi- ehk wallanõukogude poolt, üleüldistel alustel teiste walitawate ametnikkudega; sekretäär nimetatakse ametisse wastawa maakonna-, linna-, alewi- ja wallawalitsuse poolt, juhataja ettepanekul; tarwilikud kantseleijõud palkab ametisse asutuse juhataja wastawa maakonna-, linna-, alewi- ja wallawolikogu, resp. nõukogu poolt kinnitatud staatide põhjal.

6. Registreerimise asutuste ülespidamise kulud kannab wastaw maakond, linn, alew ehk wald. Neil on õigus mainitud kulude katmiseks registreerimiste pealt maksu wõtta eritabeli järgi, mis kinnitatakse ühiselt rahaministri ja siseministri poolt.

7. Aktiosakonnas peetakse järgmised raamatud:

1) aktiraamat sündimiste registreerimiseks,

2) aktiraamat abielude registreerimiseks,

3) aktiraamat suremiste registreerimiseks.

Raamatud walmistatakse wastupidawast paberist, kõwas köites, nummerdatakse lehekülgedele wiisi ära, nõõritakse ja kinnitatakse ära wastawa maakonna-

ehk linnawalitsuse poolt. Aktiraamatu lehekülje kavad on siin juures, w. lisad III, V ja VII.

8. Iga sündimise, abielu ja suremise kohta kirjutatakse aktiraamatusse sellekohane akt. Registreerimise asutuse juhataja poolt aktitegijate ülesandmiste, dokumentide ja tunnistajate üteluste põhjal kokkuseatud aktiprojekti kannab sekretäär aktiraamatusse. Akt kirjutatakse ühe käekirjaga algusest lõpuni, ilma tühjade kohtadeta, arwud kõik sõnadega; kõik parandused õiendatakse enne allkirju; kahe akti wahel terweid tühje ridasid ei tohi olla; iga akt algab uuest reast peale, kuna esimese rea peale akti number kirjutatakse.

9. Iga aktiraamatu alguses on tähestik.

Tähestikku märgitakse üles iga isiku nimi, kelle kohta on akt tehtud, ja raamatu lehekülj, kus akt seisab.

10. Aktiraamatud alewi ja walla, kui ka nende linnade registreerimise asutustele, kus arhiiwiosakondi ei ole, valmistatakse ja saadetakse kätte wastawa maakonna registreerimise asutuse poolt, kuhu nad täistäidetutena jälle tagasi saadetakse arhiiwiosakonnas alleshoidmiseks.

11. Arhiiwiosakonnas peetakse järgmised raamatud:

- 1) perekonnaregister ja
- 2) tähestik kaardisüsteemi järgi.

Perekonnaregistris awatakse iga inimese jaoks lehekülj wastawate perekondlikkude sündmuste registreerimiseks.

Register valmistatakse wastupidawast paberist, kõwas köites, nummerdatakse lehekülgede wiisi ära, nõoritakse läbi ja kinnitatakse maakonna- ehk linnawalitsuse poolt.

Registri lehekülje kawa on siin juures (lisa I).

Saab üks registriköide täis, siis wõetakse tarwitusele järgmine.

Registri tähestikku peetakse kaardisüsteemi järgi; iga kaardi peale kirjutatakse, peale inimese priinime ja sündimise registreerimise juures antud nime (eesnime), tema sündimise aeg ja koht, ning juhatus wastawa registriköite lehekülje peale.

Kaardi kawa on siin juures, w. lisa II.

12. Kõigist aktidest, mis aktiosakonnas sisse kirjutatakse sündimiste, abielude ehk suremiste aktiraamatusse, saadetakse wastawasse arhiiwiosakonda, pere-

konnaregistris äramärgimiseks, täpipealsed ära kirjad iga möödaläinud kuu eest järgmise kuu kolme esimese päewa jooksul. Kuuaja jooksul, arwates akti ära kirja kättesaamise ajast, saadab arhiiwiosakond wastawale aktiosakonnale wastuse selle üle, et akti ära kiri on kätte saadud, kusjuures ära tähendatakse, missuguses registriköites ja missugusel leheküljel on perekonnaregistris akti kohta märkus tehtud.

Teine peatükk.

Sündimiste registreerimine.

13. Sündinud lapse registreerimiseks ilmuwad lapse wanemad ehk üks neist, kuu aja jooksul, arwates lapse sündimisest, wastawasse registreerimise asutusse ja annawad üles, et neil on sündinud poeg, ehk tütar, kellele nimeks annawad ... (nimi) ..., kusjuures kaks usalduswäärilist tunnistajat nende teadaandmist peawad tõendama.

Selle järele seatakse kokku akt, kus ära tähendatakse:

1) akti järjekorra number, 2) akti tegemise aeg, 3) lapse wanemate täielikud nimed, sündimise ajad ja kohad; nende praegune alatine elukoht, see registreerimise asutus, kus nende üle perekonnaregistris peetakse; 4) tarwilikud andmed lapse kohta, nimelt: a) sündimise aeg ja koht, b) lapse sugu ja nimi; 5) tunnistajate nimed ja elukoht.

Sündimise registreerimise akti kawa w. lisa III.

Aktille kirjutawad alla wanemad, siis tunnistajad ja lõpuks registreerimise asutuse juhataja.

14. Kaksikute jne. sündimise juhtumisel kirjutatakse iga lapse kohta aktiraamatusse iseäralik akt, äratähendamisega, kes kaksikutest on warem sündinud.

15. Leitud sündinud lapse peab tema leidja ehk maja- wõi korteriperemees, kuhu laps toodud, mitte hiljem kui järgmisel päewal kohalikku politseiasutusse wiima.

Politseiasutuses tehakse protokoll, kus üles tähendatakse aeg, koht ja asiolud, mille juures laps leiti, lapse sugu, iseäralikud tundemärgid, kui need olemas, arwataw wanadus, lapse juures leitud asjad ja dokumendid, nende sisu äramärgimisega, ja nimetatakse, missugusesse asutusse ehk missugusele isikule laps antakse kaswatamiseks, kui need teada on protokollis tegemise juures.

Ühes lapsega antakse sellele asutusele ehk isikule ka kõik lapse juures leitud asjad ja dokumendid.

16. Politsei protokollil põhjal seatakse kohalikus registreerimise asutuses leitud lapse kohta akt kokku, kus ära tähendatakse sündimise päewa asemel see päew, mil laps leiti, tema ligikaudne wanadus, mis protokollis on üles märgitud, samuti ka teised olemasolewad teated, mis nimetatud § 13.

17. Lapse kohta, kes sündinud elawalt, kuid surnud enne sündimise registreerimist, tehakse sündimise, kui ka suremise akt.

18. Lapse isa, kes on ema seaduslik abielumees, registreeritakse abielutunnistuse põhjal isaks ka sel juhtumisel, kui ta ise registreerimisele ei ilmu.

19. On üks lapse wanematest surnud ehk raskesti haige, siis võib teine üks tuua lapse registreerimisele.

20. On lapse isal, kui ka emal, wõimatu isiklikult registreerimisele ilmuda, olgu kas surma, raske haiguse ehk kaugelwiibimise tõttu, siis teeb lapse sündimise üle teate registreerimise asutusele mõni wanemate lähem sugulane ehk naaber, kusjuures kõik asiolud akti sisse kantakse ja teadaandja, kui ka tunnistajad ülesantud asiolude tõelikkuse eest oma allkirjadega wastutawad.

21. Ei ole ema abielus, siis kantakse lapse registreerimise juures ainult ema akti sisse, kui isa mitte isiklikult ei ilmu ja last omaks ei tunnista.

22. Akti põhjal annab registreerimise osakond lapse kohta isale, emale ehk nende asetäitjale sündimistunnistuse wälja, akti ääre peal märkuste all tunnistuse kätteandmise üle allkirja wõttes.

Tunnistuse kawa w. lisa IV.

23. Aktiosakond teeb aktist täpise ära kirja ja saadab selle sinna arhiiwiosakonda, kus wanemate perekonnaregistril peetakse, uue lehekülje awamiseks. Arhiiwiosakond, saades seda ära kirja, awab jookswas registri-köites sündinule uue lehekülje ja teeb farwilikud sissekirjutused, ühes äranäitamise, missuguse akti põhjal see sünnib. Akti ära kiri hoitakse arhiiwis alles, kuna talle märkus peale tehakse, et sissekirjutus perekonnaregistrisse on tehtud. Selle järele teatab arhiiwiosakond aktiosakonnale, et saadud sün-

dimise akti põhjal on tehtud sissekirjutus perekonnaregistrisse, ära tähendades köidet ja lehekülje numbrit.

24. Kui aktiosakond selle teate on arhiiwiosakonnalt kätte saanud, siis teeb ta sündimiste aktiraamatusse selle üle märkuse, missuguse perekonnaregistri köites ja missugusel leheküljel on sündimine sisse kirjutatud (w. lisa III, märkused).

Kolmas peatükk.

Abielu registreerimine.

25. Abiellu astuda soowijad ilmuwad kahe tunnistaja saatel registreerimise asutusse, teatawad juhatajale oma soowi abiellu astuda ja teewad dokumentide ning tunnistajate abil selgeks, et ei ole takistusi eeldatud abieluks.

26. Akti kirjutatakse üles: 1) akti järjekorra number ja registreerimise aeg; 2) abiellu astujate nimed, wanadus ja alaline elukoht; kas on mõlemad pooled alles wallalises põlwes wõi on lesed, ehk eelmisest abielust lahutatud, kusjuures ära märgitakse ettetoodud tunnistused; ka see, kas on mõlemad pooled õigus- ja teguwõimelised; wastaskorral sellekohased lubatunnistused ehk isikute nimetus, kes isiklikult on ilmunud ja luba annawad; 3) tunnistajate nimed ja elukohad.

Akti kawa w. lisa V.

27. On akt walmis, siis loeb registreerimise asutuse juhataja ta ette abiellu astujatele, tunnistajate, teatud kordadel ka wanemate ehk eestkostjate juuresolekul. Selle järele küsib ta järgimööda, esiti peigmehelt: „peigmee N (ees- ja priinimi), kas on teil kindel waba tahtmine abielu sõlmida oma pruudiga N (ees- ja priinimi)?“ Siis — samuti pruudi käest: „pruut N (ees- ja priinimi), on teil kindel waba tahtmine abielu sõlmida oma peigmehe N (ees- ja priinimi)?“ Mõlema poole käest jaatawat wastust saades awaldab ta: „seaduse nimel kuulutan teid abikaasadeks“. Siis laseb ta esiti mõlemad pooled akti alla kirjutada, selle järele kirjutawad alla allealiste abielusõlmijate wanemad wõi eestkostjad, siis tunnistajad ja wiimaks asutuse juhataja.

Sõlmitud abielu üle antakse abikaasadele tunnistus wälja.

Tunnistuse kawa w. lisa VI.

28. Aktiosakond saadab abielu registreerimise aktist täpise ära kirja ar-

hiiwiosakonda, kus perekonnaregistrisse kumbagi abikaasa leheküljel wastaw märkus sisse kantakse. Pärast mainitud märkuse sissekirjutamist perekonnaregistrisse, saadab arhiiwiosakond wastawale aktiosakonnale selle kohta teate, mis omakord ära märgitakse abielu registreerimise aktis.

Neljas peatükk.

Suremiste registreerimine.

29. Iga surmajuhtumine ja iga surnukeha leidmine peab kolme päewa jooksul registreerimiseks teada antama.

30. Surmajuhtumisest teatawad wastawale registreerimise asutusele surnud isiku lähemad sugulased ehk kui neid ei ole, siis selle korteri ehk maja peremees, kus surnu elas; ehk selle asutuse (haigemaja, waestemaja, warjupaiga, kaswatuskoha, wangimaja jne.) ülemus, kus surm järgnes. Isik, kes surnukeha leidis, annab ajawiitmata sellest teada wastawale politseiwõimule, kes teeb asja kohta protokoll, mille ärakiri saadetakse wastawale registreerimise asutusele, surma registreerimiseks.

31. Ülesandmise ehk politsei protokoll põhjal seatakse kokku suremise akt, kus üles tähendatakse: 1) surnu nimi, 2) wanadus, 3) alatine elukoht, 4) suremise koht, 5) suremise aeg ja 6) arwataw surma põhjus.

Aktil kirjutawad alla suremise teadaandjad ja registreerimise asutuse juhataja.

Suremise akti kawa w. lisa VII.

32. Aktist saadetakse täpipealne ärakiri perekonnaregistrisse sissekirjutuse tegemiseks, wastawasse arhiiwiosakonda § 12. ettenähtud korras.

33. Suremise registreerimise kohta antakse teadaandjale wälja surmatunnistus, mille põhjal wõidakse matmist toimetada.

Isik, kelle walwe all surnuaed seisab ja kelle loaga matmine sünnib, peab ühe nädala jooksul, arwates matmise päewast, aktiosakonda teate saatma selle üle, kus ja millal surnu-maeti. Selle teate põhjal tehakse wastaw märkus suremise akti juurde.

34. On keegi kadunud ja wõidakse ilma kahtlemiseta tema surma eeldada, kuigi tema surnukeha keegi ei ole näinud, siis seatakse aktiosakonnas suremise akt

kokku, surma kohta tehtud kohtuotsuse põhjal. Kui surnuks tunnistatud isik hiljem ilmub, ehk kohtu uue otsuse järele surnuks tunnistamine ümber lükatakse, siis tehakse sellekohane märkus aktiraamatuse ja perekonnaregistrisse.

Wiies peatükk.

Walwekord registreerimise asutuse üle.

35. Ülewalwe korras alluwad registreerimise asutused rahukogudele, kuna aktiosakondi ka kohalikud rahukohtunikud vähemalt ükskord aastas peawad põhjalikult rewideerima.

36. Aktiraamatuse ehk perekonnaregistrisse tehtud sissekannet ei tohita parandada ehk muuta teisiti, kui ainult seadusjõusse astunud kohtuotsuse järele.

Põhjened wiga awaliku tähelepannematus ehk eksimise peal, siis wõib registreerimise asutus ise selle oma äranägemise järele parandada ülewalwe kohtu loaga.

37. Palwed perekonnaaktides ilmsiks tulnud eksituste ja wigade parandamise üle antakse hoiukohtu korras sellele rahukogule, kelle ringkonnas asub registreerimise osakond, kus raamatud parandust nõuawad.

Kaebtusi registreerimise asutuste tegewuse peale wõidakse anda ka administratiiv-kohtu korra järgi.

38. Kohus wõib, kui talle palwe perekonnaseisu kirjade parandamise üle on otsustada antud, oma äranägemise järgi, kohtuistungule kutsuda ühes palujaga ka teisi huwitatud isikuid.

39. Kõigis kohtuasjus, mis tekiwad palwete põhjal perekonnaseisu aktiraamatutes leiduwate eksimiste ja wigade parandamise üle, peab prokuröör oma arwamist awaldama.

40. Rahukogu otsuste peale aktide parandamise asjus lubatakse edasikaebtusi erakaebtuse korras.

41. Lõpuliku otsuse, mis on tehtud registreerimise asutuses aktiraamatuse sissekantud akti parandamise kohta, annab kohus teada isikule ehk asutusele, kes raamatuid peab, selle jaoks, et raamatutes wastawates paragrahwides parandus tehtaks.

Lisa I.

1. Priinimi:	Juhataja.
2. Eesnimi:	
3. Sündinud (aeg ja koht):	
4. Ema:	
5. Isä:	
6. Abiellu astunud (kellega, registreerimise aeg ja koht):	
7. Lapsed:	
8. Surnud (aeg ja koht):	
9. Maetud (aeg ja koht):	

Märkused:

Lisa II.

1. Priinimi:
2. Eesnimi:
3. Sündimise a) aeg:
b) koht:
4. Perekonnaregistri a) köide:
b) lehekülg:

Lisa III.

Sündimise akti kawa.

Akti sisu.	Märkused.
<p style="text-align: center;">Nr. 1.</p> <p>Wiendal jaanuaril tuhat üheksasada kakskümmend ilmusid Tallinna registreerimise asutusse Tallinna alatised elanikud Jaan Tamm, sünd. Tallinnas kümnendal augustil tuhat kaheksasada seitsekümmend ja tema naine Maria Tamm, neiuna Jaanson, sündinud Tallinnas teisel märtsil tuhat kaheksasada seitsekümmend wiis, abiellu registreerinud Tallinnas neljandal juulil tuhat üheksasada wiis, elutsewad Tallinnas Narwa maanteel nr. wiis ja teatasid, et neil on sündinud mainitud korteris kahekümnendal detsembril tuhat üheksasada üheksateistkümmend poeg, kellele nemad nimeks panewad Tõnis. Jaan Tamm. Maria Tamm. Tunnistajad Hans Juhanson. Alma Nigulas. Tunnistajad elawad Tallinnas: Juhanson Wiru tänawal nr. 10, Nigulas Suure Tartu maanteel nr. 1. Nii hästi wanemad, kui ka tunnistajad on endi isikuid seaduslikult tõestanud, tarwilised tunnistused ette näidanud. Registreerimise asutuse juhataja</p> <p style="text-align: right;">Eduard Madisson.</p>	<p>5. I. 1920 a. Sündimisetunnistuse wastu wõtnud M. Tamm. 5. I. 1920 Tallinna perekonnaregistri kolmandas köites awatud Tõnis Tamm'i jaoks lehekülj nr. nelikümmend. Sekretäär: J. Mihkelson. 5. I. 1920 Tallinna perekonnaregistri esimese köite wiendal leheküljel — Jaan Tamme jaoks ja teise köite kolmesaja kuuekümnendal leheküljel — Maria Tamme jaoks tehtud wastawad märkused poja Tõnise sündimise üle.</p> <p style="text-align: right;">Sekretäär J. Mihkelson.</p>

Lisa IV.

Tallinna Linnawalitsus.

Registreerimisasutus.

„ “ 192 a.

Nr.

Sündimisetunnistus.

(akt. nr. 1)

Tallinna kodanik Tõnis Tamm on sündinud Tallinnas Narwa maanteel nr. 5, kahekümnendal detsembril tuhat üheksasada üheksateistkümmend (20. XII. 1919) ja registreeritud Tallinna registreerimisasutuses wiendal jaanuaril tuhat üheksasada kakskümmend (5. I. 1920 akt nr. . . .)

Perekonnaregister: (köide . . . . . lehekülj . . . . .)

Isa: Jaan Tamm.

Ema: Maria Tamm, sünd. Jaanson.

Registreerimise asutuse juhataja:

Sekretäär:

Lisa V.

Abielu registreerimise akti kawa.

Akti sisu.	Märkused.
<p>Nr. . . . .</p> <p>Kümnendal augustil tuhat üheksasada kahekskümmend ilmusid Tallinna registreerimise osakonda: 1) peigmees, wannutatud adwokaat Gustaw Saareoks, sündinud wiendal juunil tuhat kaheksasada kaheksakümmend Tallinnas, elab Suurel Tartu maanteel nr. 3 ja 2) pruut Tallinna kodanik Maria Mihkelson, sündinud Rakweres teisel weebruaril tuhat üheksasada kolm, elab Tallinnas Witenhofi tänawal nr. 9, wiimane oma lese isa Hans Mihkelsoni saatel, ja palusid endid abiellu registreerida. Pärast selgusele jõudmist, et abieluks ei ole seaduses ettenähtud takistusi ja et kõik eeltingimised on täidetud, wastasid pooled sellekohase küsimuse peale, allakirjutanud — tunnistajate juuresolekul, et nad soovivad üksteisega abiellu astuda. Tunnistajad Andres Sawi ja Mihkel Luik, elavad — esimene Pärnu maanteel nr. 11, teine Kaupmehe tänawal nr. 7.</p> <p>Gustaw Saareoks. Maria Saareoks, sündinud Mihkelson. Hans Mihkelson. Tunnistajad: Andres Sawi. Mihkel Luik.</p> <p>Registreerimise asutuse juhataja:</p>	

Lisa VI.

Abielutunnistus.

Wannutatud adwokaat Gustaw Saareoks, sündinud 5. juunil 1880. a. Tallinnas ja Tallinna kodanik Maria Mihkelson, sündinud Rakweres 2. weebruaril 1903. a., on lasknud endid abiellu registreerida ja nende abielu registreerimine on sisse kantud Tallinna aktiosakonna abielude aktiraamatusse 10. augustil 1920, lehek. 40, nr. 72 all.

Tallinnas, 10. augustil 1920.

Registreerimise asutuse juhataja:

Sekretäär:

Lisa VII.

Suremise registreerimise akti kawa.

Akti sisu.	Märkused.
<p data-bbox="528 683 628 714">Nr. 10.</p> <p data-bbox="220 730 935 1095">Neljandal märtsil tuhat üheksasada üheksateistkümme ilmub Tallinna registreerimise asutusse Tallinna kodanik Andres Mänd, kes elab Narwa maanteel nr. 9 ja andis üles, et Paide kodanik Juhan Uibu, lesk, kuuskümme aastat wana, elas tema majas ja suri sealsamas kolmandal märtsil tuhat üheksasada üheksateistkümme, kell kaks pärast lõunat, südamerabandusse (pani arsti tunnistuse ette).</p>	<p data-bbox="965 730 1398 927">Kaarli kiriku õpetaja tunnistuse põhjal 6. märtsil 1919 a. nr. 115, on Juhan Uibu maetud Kaarli kiriku surnuaiale 6. märtsil 1919. a. nr.</p>

Lisa VIII.

Surmatunnistus.

Paide kodanik Juhān Uibu, sündinud Paide linnas 7. weeb-ruaril 1859, lesk — on Tallinnas, Narwa maanteel maja nr. 9, südamerabandusse surnud 3. märtsil 1919. a. ja maetud Tallinna Kaarli kiriku surnuaiale 6. märtsil 1919.

Suremise akt nr. 10. 4. märtsil 1919; perek. register: köide . . . . lehekülj . . . .

Tallinnas, 10. märtsil 1919. a.

Registreerimise asutuse juhataja:

Sekretäär:

Lisa nr. 14.

Wabariigi Walitsuse ettepanek.

MÄÄRUS

PEREKONNA-ABIRAHA MAKSMISE ASJUS RAHWAWÄELASTELE.

§ 1. 1-st juunist 1920. a. arwates hakkawad kõik rahwawäelased perekonna-abiraha saama üleüldistel alustel teiste riigiteenijate ja töölistega 10. aprillil Wabariigi Walitsuse poolt kinnitatud riigiteenijate ja tööliste perekonna-abiraha määruse järele („Riigi Teataja“ nr. 57/58 — 1920. a.).

§ 2. 1-st juunist 1920. a. arwates kaotab makswuse Asutawa Kogu poolt 9. dets. 1919. a. wastuwõetud rahwawäelaste perekondade toetamise seadus („Riigi Teataja“ nr. 108 — 1919. a.).

Lisa nr. 15.

Wabariigi Walitsuse

SELETUSKIRI

määruseelnõule perekonna-abiraha maksmise asjus rahwawäelastele.

Sõjaajaks tegewasse wäkke kutsutud wabariigi kodanikkude perekondade kindlustamiseks pani Asutaw Kogu oma otsusega 9. dets. 1919. a. maksuma rahwawäelaste perekondade toetamise seaduse. Nüüd on aga sõjaaegsed erakorralised olud muutunud: sõjawäed rahu seisukorda üle wiidud, wanemad perekonnaga koormatud rahwawäelased demobiliseeritud, ja sõjateenistuses seisawad ainult hariliku sõjateenistuse ealised nooredmehed. Sellega ühes eespool mainitud seaduse wäljaandmise põhjuse ära kadumisega tekib päewakorrale ka seaduse enese makswuse lõpetamise küsimus.

Et aga teiselt poolt praegusel ajal teenistuses olewate rahwawäelaste palganormid ühes tegeliku warustusega enam wähem kooskõlas on kõigi teiste riigiteenijate palkadega ja nende palkade lõpulik wastawusse seadmise töö sõjaministeeriumis käsil on, siis loeb töö-hoolekandeministeerium otstarbekohaseks ka perekonna toetusrahade suhtes rahwawäelasi ühesugusele alusele seada teiste riigiteenijatega.

Nendest motiividest wälja minnes on töö-hoolekandeministeerium käesolewa määruse kawa wälja töötanud ja peab tarwilikuks selle maksmapanemise.

Lisa nr. 16.

Wabariigi Walitsuse ettepanek.

SEADUSANDLIKU DELEGATSIOONI POOLT .... JUUNIL 1920. A. WASTU- WÕETUD TÄIENDAW MÄÄRUS ASU- TAWA KOGU POOLT 19. DETSEMB- RIL 1919. A. WASTUWÕETUD EESTI WABARIIGI 1920. AASTA WÕIDU- LAENU SEADUSE §§ 3. JA 6. TÄIEN- DUSEKS.

Märkus § 3. juurde.

Wõidud 250.000 kuni 1.000 marka loositakse wälja üksikult, — wõidud 500 ja 100 marka wiiewõidulistes gruppides rahaministri poolt wäljaantud määruste järgi.

Märkus § 6. juurde.

Wõidulaenu kustutamine sünnib wiieseerialistes gruppides rahaministri poolt wäljaantud määruste järgi.

Lisa nr. 17.

Hariduskomisjoni
ettepanek.

KIRJANIKKUDE, KUNSTNIKKUDE JA TEADLASTE TOETAMISE SEADUS.

§ 1. Riiklikku toetust antakse selle seaduse põhjal: a) kirjanikkudele, kunstnikkudele kõigil kunstialadel ja teadlastele kõigil teadusaladel ning b) isikutele, kes silmapaistwat kirjanduslikku, kunstilist wõi teaduslikku andekust ja järjekindlat edasipüüdmist ilmutawad ning ennast omal alal täiendada soowiwad.

Märkus p. b juurde: Kunsti- ja üliõpilased wõiwad selle seaduse põhjal toetust saada ainult sel korral ja senni, kui wabariigis sellekohased õppeasutused puuduwad, wäljamaal õppimiseks.

§ 2. Toetus on kahte liiki: stipendium ja paiuk.

§ 3. Stipendium on kolmesugune: a) õpistipendium — kirjandusliku, kunstilise wõi teadusliku hariduse täiendamiseks,

b) tööstipendium — töötamise ning loomise võimaldamiseks oma kutse alal ja
c) eristipendium — kirjanduslike, kunstiliste või teaduslike eriulesannete teostamiseks.

§ 4. Õpistipendiumid antakse § 1. p. b all nimetatud isikuile. Sisemaa stipendiumi suurus vastab riigitehnika XIII järgu põhipalgale ühes elukalliduse lisaga. Väljamaa stipendium vastab rahwawäelastele, alamteenijatele ja tööliste riiklike ametsoitude puhul maksetawatele päewaraha-tele. Stipendiumide kestwuse, wäljamaksu tähtajad ja tarwitamisest järgne-
wad kohustused määravad selle seaduse § 13. nimetatud komisjonid haridus-
ministri kinnitusel.

§ 5. Tööstipendiumid antakse § 1. p. a all nimetatud isikuile, kes oma erialal loowalt ja kestwalt töötawad ja kes ei ole mingisuguses alalises palgalises ametis.

§ 6. Tööstipendiumi suurus vastab VI järgu riigiteeni- ja põhipalgale ühes elukalliduslisaga.

§ 7. Tööstipendium määratakse üheks aastaks ja kestab ühe aasta wiisi edasi, kui stipendiaat selle seaduse § 13. nimetatud komisjoni poolt selleks korduvalt ette pannakse.

§ 8. Kui tööstipendiumi saaja mingisuguse alalise palgalise ameti wõtab, kaotab ta selleks ajaks, kui ta ametis on, oma stipendiumi, ametisse astumise päewast arwates.

Märkus. Stipendiaat wõib haridus-
ministeeriumi nõusolekul omal erialal honoraari eest tunde anda, mitte üle kuue tunni nädalas ja loenguid pidada.

§ 9. Eristipendiumid määrab haridus-
ministeerium iga üksiku juhtumise puhuks määratawatel alustel.

§ 10. Paiuk määratakse § 1. p. a all nimetatud isikuile wanaduse või kestva haiguse puhul.

§ 11. Paiuki suurus oleneb paiuki saaja waranduslikust ja perekondlikust seisukorrast.

§ 12. Wanaduspaiuk on eluaegne. Paiuki suurus määratakse igaks aastaks kindlaks.

§ 13. Õpi- ja tööstipendiumi või paiuki saamiseks panewad kandidaate ette komisjonid, mis pariteetlikul alusel koos seisawad — ühelt poolt wasta wa kunstihar-

(kirjandus ühes arwatud) üleüldiselt wali-
tud esitajaist või teaduslike asutuste poolt saadetud esitajaist ning teiselt poolt eriteadlastest, keda haridusministeerium nimetab. Komisjonide liikmete arwu, wolituste ja kokkuastumise aja määrab haridusministeerium. Komisjoni otsused kinnitab haridusministeerium.

§ 14. Tööstipendiumid ja paiukid maksetakse wälja iga kuu wiimaseks päewaks haridusministeeriumi korralduste järgi.

§ 15. Stipendiumideks ja paiukiteks tarwisminewad summad wõetakse haridusministeeriumi eelarwesse.

§ 16. Stipendiumid ja paiukid on kodanikkude nõudmiste suhtes puutumatud ja riigi ning kogukondlike maksudest wabad.

Lisa nr. 18.

(Põllutööministeeriumi kawa.)

SEADUS TASUMAKSMISE KOHTA MAASEADUSE PÕHJAL WÕÖRAN- DATUD MAADE JA NENDE PÄRALT- OLEMISTE EEST.

§ 1. Maaseaduse § 1. põhjal wõöran-
datud maade ja nende päraltolemiste eest makstakse nende endistele omanikkudele tasu järgmistel selles seaduses äratähendatud alustel.

§ 2. Wõörandatud maa ja hoonete hindamisel wõetakse aluseks nende keskmine puhas sissetulek, nagu see awaldub rüütelkondade poolt toimepandud maa-
hindamiste andmetes:

- Lõuna-Eestis (endise Liiwi kubermangu piirides, wälja arwatud Saaremaal) maksurubla-ades 1901. a. 4. juuni seaduse järgi;
- Põhja-Eestis (endise Eesti kubermangu piirides) adrasajandikkudes 1896.—1899. ja 1902.—1904. a. ette-
wõetud maade ja metsade hindamise järgi arwates üks adrasajandik = 3 punkt a tähend. maksurubla;
- Saaremaal Saaremaa atrades, arwates üks Saaremaa ader = 150 punkt a tähend. maksurubla.

§ 3. Maade ja hoonete wäärtus saadakse kapitaliseerides nende hinnatud keskmist puhas sissetulekut maksurubla-
des 5%-ga, millele juurde arwatakse a)

peale 1900. a. tehtud metsakultuuri tööde väärtus ja b) peale 1900. a. maakuiwatamiseks (toru ja lahtiste kraawide läbi) ehk maaniisutamiseks määratud maaparanduslikkude ehituste väärtus.

§ 4. Metsakultuuri tööde, kui ka maaparanduslikkude ehituste hindamisel võetakse aluseks nende tööde peale kulutatud tegelikud väljaminekud, wastawa wõõrandatawa mõisa raamatupidamise andmete põhjal, mida wõõrandatud waranduste omanikud tasu soowi puhul on kohustatud põllutööministeeriumile ette panema, niisama nende tööde otstarbekohasust ja maaparanduslikkude ehituste seisukorda.

§ 5. Wõõrandatud maa eest ühes hoonete ja muu päraltolemistega tasu makstes, arwatakse selle seaduse § 3. korras väljaarwatud maa ja päraltolemiste wäärtusest maha nende maade peal lasuwate kreposteeritud wõlgade wäärtus, kuna ülejääw osa wõõrandatud waranduste endistele omanikkudele Eesti markades välja maksetakse, arwates 1 Wene rubla = 2,66 Eesti marka. Wõõrandatud maade peal lasuwad ingrosseeritud wõlad wõtab Eesti wabariik oma kanda.

§ 6. Tasu wäljamaksmise korra ja aja määrab kindlaks Wabariigi Walitsus.

§ 7. Tasuta wõõrandatakse:

- 1) Kõik mõisate päralt olewad talu, talu-orjuse, talu-rendi, kwoote- ja kuuendikumaad;
- 2) kõigi nende isikute maad, kes:
  - a) kohaliku rahwa nimel ilma sellekohaste Eesti wabariigi seaduslikkude asutuste wolitusteta wõõraid riigiwõime wabariigi piiridesse kutsusid;

b) kohaliku rahwa nimel Eesti wabariigi piiridesse kuuluwa alade liitumist wõõraste riikidega nõudsid;

d) sõjariistadega Eesti wabariigi wastu on wõidelnud.

Märkus 1. Tasuta wõõrandatakse ühes liikumata warandustega ka selle paragrahwi p. 2. äratähendatud isikute inwentaar.

Märkus 2. Wõõrandatud liikumata waranduste peal lasuwad krepostiraamatutes seaduslikult ingrosseeritud wõlad wõtab riik oma kanda kõik, ka siis, kui nad üle selle määra ulatawad, milleni tasu selle seaduse järgi ulatab, ehk kui maad nende päraltolemistega tasuta wõõrandatakse.

§ 8. Maade ja liikumata waranduste hindamine ja hindamiste peale edasikaebamine sünnib maaseaduse §§ 13. ja 14. äratähendatud korras.

§ 9. Wabariigi Walitsusel jääb õigus selle seaduse põhjal korraldawaid määrusi anda.

Lisa nr. 19.

Wabariigi Walitsuse ettepanek.

SEADUS RIIGIKASSA EMISSIOONI-ÕIGUSE SUURENDAMISE KOHTA.

1. Riigikassale antakse õigus uusi kassatähti välja anda endistel alustel kogusummas kunni 500.000.000 margani.